

- ◆ **Kelionės atstumas: 26,4 kilometras**
- ◆ **Kelionės pėsčiomis trukmė: 8 valandos**
- ◆ **Punktai: Buivydžiai – Kalnelis – Joniškis – Jakiškiai – Gataučiai**

Nuo Buivydžių iki pat Pociūnėlių žygiuotojus sups lygūs laukai, o juose – paukščių giedami garsai. Šios dienos kelyje rasite ir gamtos ramybės, ir vietinių gyventojų draugiškumo, miesto triukšmo bei dar menamos istorijos. Pirma stotelė už 6 kilometrų esančiame Kalnelio kaime – čia ir pirmosios (bet tikrai ne paskutinės) maisto prekių parduotuvės ir istoriniai objektai.

Prie kapinių vartelių pastatyti ženklai skelbia, jog **Kalnelio piliakalnis ir buvusi gyvenvietė** yra valstybės saugomas archeologijos paminklas, bei kultūros paveldo objektas (unikalus objekto kodas 23854). Piliakalnis su gyvenviete datuojamas V a. – XIII a. Buvusi papėdės gyvenvietė driekėsi į vakarus, pietus ir rytus nuo piliakalnio. Nustatyta, kad papėdę juosė 4 m pločio ir 2 m gylio griovys. Atliekant kasinėjimus, buvo nustatytas apie 0,9 m storio kultūrinis sluoksnis, kuriame buvę randama žiastos keramikos šukelių, apdegusio molio, anglių, gyvulių kaulų.

Piliakalnyje stovėjo žiemgalių Sidabrės pilis, paskutinė, kurią užėmė kryžiuočiai. Iš istorinių šaltinių žinoma, kad 1289 m. Livonijos ordinas užpuolė ir sudegino šios pilies priešpilį, tačiau pilies užimti neįstengė ir pasitraukė. 1290 m. su naujomis jėgomis, jie pilį puolė vėl. Po ilgos apgulties pilis buvo užimta ir sudeginta. Dalis žiemgalių buvo paimti į vergiją, kiti pasitraukė į Lietuvą. Po mūšių pilies apylinkės liko mažai gyvenamos, o ilgainiui buvo užmiršta ir čia stovėjusios pilies vieta.

Piliakalnį labai apardė ant jo 1526 m. pastatyta medinė bažnyčia ir įsteigtos kapinės, kurios užima ir papildę. Geriausiai išliko piliakalnio vakarinis šlaitas, apaugęs alyvomis.

Kalnelio kaimo Šv. Jono Krikštytojo kapinių koplyčia, pasak padavimų, gali būti pastatyta buvusioje senovės lietuvių tikybos šventoje vietoje – romuvoje. Koplyčia yra XIX a. pradžios liaudies architektūros statinys. 1939 m. buvo suremontuota, pakeista dalis fasado konstrukcijų, pristatytas bokštelis, tačiau ši koplyčia yra išlaikiusi ir daug autentiškų elementų. Labai unikali plytomis grįstos grindys. Yra trys nesudėtingų formų altoriai. Koplyčia vienabokštė. Bokšte kabo vertingas varpas (unik. kodas 7770). Koplyčią supančiose kapinėse yra įdomių metalinių kryžių, mažai besikartojančiais elementais, tarp jų ir lietinis 1849 m. kryžius. Kapinėse seniausias žinomas paminklas - kryžius mena net 1801 metus. Kaltinės kapaviečių tvorelės rodo aukštą kalvių meninį lygį. Šiuo metu koplyčioje sekmadieninės šv. mišios nėra laikomos, tačiau tris kartus per metus vyksta atlydai.

Jeigu 600 m paeisite Piliakalnio gatve, už Kalnelio tvenkinio pamatysite kitą kalvelę, kurioje, manoma, XVI a. – XVIII a. buvusi **dvarvietė** (unik. kodas 10855). Didžioji kalvos dalis sunaikinta prieš I pasaulinį karą kasant žvyrą Šiaulių-Jelgavos geležinkelio statybai, kelių taisymui... 1989 m. suformuota dabar esanti kalvelė. Tyrinėjimų metu buvo aptiktas šešiolikto amžiaus kultūrinis sluoksnis su medinių ir mūrinių pastatų liekanomis, molio tinku, gyvulių kaulais bei archeologiniais radiniais. Aukščiausioje kalvos dalyje stūkso rausvai pilkas, netaisyklingos pusapvalės formos dubenuotasis akmuo ir atsiveria graži Kalnelio panorama. Tai nėra pirminė akmens buvimo vieta,

tačiau iš kur jis ir kada atsirado tiksliai nėra žinoma.

Pasakojama, kad iš Kalnelio gimė ir pats **Joniškis**, į kurį, apie 4 km, toliau ir žygiuosite. Išėjus iš Kalnelio kaimo stabtelkite ties tiltu per Sidabros upę, nusileidę po juo pamatysite išlikusią **autentišką akmeninę tilto sieną**. Nuo tilto paėjėjęs šiek tiek daugiau nei 2 kilometrus, visai priešais geležinkelį, po dešinei pusei palaidoti 23 Vokietijos ir Rusijos imperijų kariai, žuvę ar mirę Pirmojo pasaulinio karo metu (unik. kodas 39391) ir Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos kariai (unik. kodas 10850).

Joniškyje iš tolo pasitinka Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia, toliau sinagogų kompleksas, kiti istoriniai objektai, krepšinio muziejus. Gausus parduotuvių, maitinimo įstaigų pasirinkimas patenkins ir išrankiausius keliautojus.

Gyvenvietė pradėjo kurtis XVI a. pradžioje, dabartinio Kalnelio kaimo vietoje, kai Vilniaus vyskupas Jonas lankė jo valdyto Šiaulių valsčiaus pakraščius ir čia rado žmonių, kurie dar garbino Perkūną, ugnį, gyvates ir kitas pagoniškas dievybes. Vyskupas apkrikštijo visus gyventojus ir 1536 m. įsteigė parapiją bei pastatė medinę bažnyčią, taip pat pats parinko gyvenvietės vardą, prie savo vardo pridėjęs priesagą *-iškis*.

1616 m. liepos 4 d. Lenkijos – Lietuvos valdovas Zigmantas Vaza miestui suteikė miesto teises ir herbą. Tuo metu tai buvo didžiausias miestas Šiaulių ekonomijoje, didesnis net už pačius Šiaulius. Joniškis garsėjo mugėmis, klestėjo smuklės. Deja, miestą siaubė gaisrai, o XVII a., XVIII a. pr. nukentėjo nuo karų bei po jų sekusio bado ir maro. Miestas pradėjo atsigauti apie 1736 m. Nuo 1737 m. Joniškyje pakviesti Lietuvos ir Lenkijos karaliaus Augusto III apsigyveno daug žydų amatininkų, kurie iki 1941 m. sudarė didelę Joniškio gyventojų dalį.

1795 m. po paskutiniojo Lenkijos-Lietuvos valstybės padalijimo Joniškis buvo prijungtas prie Rusijos imperijos, o Jekaterina II panaikino miesto savivaldos teises ir miestą su aplinkinėmis žemėmis atidavė Platonui Zubovui. 1933 m. Joniškiui buvo suteiktos, o 1939 m. pakartotinai patvirtintos antros eilės miesto teisės.

1626 m., jau dabartinio Joniškio teritorijoje, pastatyta nauja mūrinė bažnyčia. Bažnyčia, deja, nukentėjo nuo švedų kariuomenės. Vėliau remontuota, sudegusi, atstatyta ir vėl sudegusi... Klebono Liudviko Šiaučiūno rūpesčiu 1901 m. pastatyta nauja, **dabartinė bažnyčia** (unik. kodas 2482). Bažnyčia istorinė, su aukštu bokštu priekyje. Bažnyčios fasadus puošia didelės skulptūros. Bažnyčios interjeras puošnus ir didingas. Nišose patalpintos neobarokinės šventųjų skulptūros. Viduje pastatyti 7 mūriniai neobarokiniai altoriai (įrengti apie 1905 m.). Presbiterijos gilumoje stūkso didysis altorius. Bažnyčios kūriniai, išskyrus altorių paveikslus, yra vientiso eklektinio stiliaus, būdingo to meto Lietuvos dailei. Daugumos jų autoriai yra dekoratoriai, gyvenę Lietuvoje. Altorių puošiančios skulptūros atvežtos iš Austrijos ir Paryžiaus. Centrinėje bažnyčios ašyje įrengti prie interjero derantys vargonai. Jie perkelti iš senosios Joniškio bažnyčios, 1905 m. patobulinti. Šv. Mišios aukojamos pirmadienį 18 val., antradienį - penktadienį 9 val ir 18 val. Šeštadienį 10 val ir 18 val. Sekmadienį 10 val ir 12 val.

Joniškis unikalus tuo, kad tik čia yra išlikęs dviejų **sinagogų kompleksas** (unik. kodas 1354). Kompleksą sudaro du mūriniai, lygiagrečiai stovintys pastatai – Baltoji ir Raudonoji sinagogos.

Baltoji sinagoga statyta 1823 m. vėlyvuojų klasicizmo stiliaus periodu, o vėliau, romantizmo

laikotarpiu, remontuota. Pasakojama, kad Baltoji sinagoga buvo skirta iškilmingoms progoms. Sienas puošė nutapyti įvairūs muzikos instrumentai. Sinagogos rytų pusėje buvo erdvi vyrų salė, o vakarų pusėje – prieangis su laiptais į antro aukšto moterų galeriją. Po antro pasaulinio karo sinagogoje įrengtas sandėlis, vėliau sporto salė visai sunaikino jos interjerą. Nuo 2001 m. pradėti ir šiuo metu užbaigti restauravimo darbai. Šioje sinagogoje veikia interaktyvi ekspozicija, imituojanti istorinius Joniškio miesto pastatus. Paspaudus ar atidarius pastatų maketų langus ar duris galima išvysti istorinių Joniškio eksponatų.

Raudonoji sinagoga statyta apie 1842 m. istorizmo laikotarpio "plytų" stiliumi su neogotikos architektūros elementais. Rytiniame fasade išryškinta aron kodešo iškyša, kurioje būdavo laikomi Toros ritiniai. 1911 m. sinagoga nukentėjo nuo mieste kilusio gaisro, tačiau netrukus buvo atstatyta. Po Antrojo pasaulinio karo sinagogos paskirtis dažnai keitėsi: jame buvo įkurta liejykla, jaunimo klubas, butai. 2007 m. sugriuvus rytinei sienai sinagogos būklė tapo kritinė. Sinagoga atstatyta 2011 m.

Šiuo metu abi sinagogos pritaikytos kultūros reikmėms. Čia puoselėjamos kultūros iniciatyvos, vyksta šventės ir renginiai, kurie reprezentuoja Joniškio kraštą ir pritraukia ne tik miesto gyventojus, bet ir gausybę svečių.

Ant pastato sienos, esančios prie Raudonosios ir Baltosios sinagogų komplekso, nupiešta įspūdinga Istorinė freska, ant kurios pavaizduoti trys Joniškio istorijai svarbūs asmenys: Žiemgalos kunigaikštis Nameisis, Vilniaus vyskupas Jonas ir Lenkijos karalius, Lietuvos didysis kunigaikštis Zigmantas III Vaza. Kitą freską "Joniškio kultūros asmenybės" rasite jau išeinant iš miesto, ties Joniškio miesto parku.

Posakį, kad krepšinis yra antroji Lietuvos religija žino visi, Joniškyje galite aplankyti vienintelį **krepšinio muziejų** šalyje. Muziejus įkurtas 2009 m. Jame gausu eksponatų svarbių Lietuvos krepšinio istorijai: įvairių spalvų medaliai, apdovanojimai, prizai, žymių krepšininkų sportiniai marškinėliai, bateliai su autografais, galybė Lietuvos krepšinio legendų fotografijų. Lankytojai priimami susitarus iš anksto.

Joniškio istorijos ir kultūros muziejuje veikia etnografijos, archeologijos ir sakralinė ekspozicijos, kurios reprezentuoja muziejuje sukauptą ir saugomą krašto istorijos, archeologijos, etninės kultūros, tautodailės ir sakralinio meno paveldą.

12 km. nuo Joniškio centro **Jakiškių Šv. Ignaco koplyčia, arba Maironių koplyčia**. Koplyčia yra sakralinės architektūros paminklas, įrašytas į LR Kultūros vertybių registrą (unik. kodas 12227). Deja, dalis kultūros vertybių yra pradingę. Koplyčios pastatymo laikas nėra žinomas, statyta vietos kaimo gyventojų. Tai viena iš nedaugelio Lietuvoje išlikusių medinių koplyčių, atspindinčių kaimo architektūros bruožus. Vertingiausia šio statinio dalis aukštas valminis stogas (lyg didelės pirkios) su kraigo viduryje esančiu bokšteliu, arkinės dvivėrės durys ir langai šoninėse sienose. Nuo senų laikų prie koplyčios pagrindinių durų guli akmuo su įduba. Kadangi Maironiai ribojasi su Jakiškių kaimu, kuris garsėja senu dvaru, minėtoji koplyčia dažnai vadinama ir Jakiškių koplyčia. Rugsjūčio pirmą savaitgalį koplyčioje švenčiami Šv. Ignaco atlidai. Koplyčios globėjas Ignacas Lojola (1491 – 1556), gimęs Ispanijoje, baskų krašte. Jaunystėje jis buvo karys, Pamplonos pilies komendantas. Ginant tvirtovę buvęs sunkiai sužeistas, o atgavęs sveikatą nusprendęs pasišvęsti Viešpaties tarnystei. Su bendraminčiais sukūrė naują draugiją, kurios nariai laisva valia davė neturto, skaistybės

ir paklusnumo įžadus. Taip susikūrė jėzuitų ordinas. Šv. Ignaco Lojolos gyvenimas – stebėtinas pavyzdys kaip riteris padauža tapo Kristaus kariu.

Nuo koplyčios paėjus apie 500 m, atkreipkite dėmesį į 9 numeriu pažymėtą, raudonų plytų ir žalių durų statinį – tai Jakiškių dvaro sodybos kompleksui priklausantis **garinis malūnas** (unik. kodas 23268). Iki pačio dvaro lieka tik 200 m.

Jakiškių dvaras istoriniuose šaltiniuose minimas jau nuo XVI a. pab. Jakiškių dvaro sodyba priklausė vokiečių Koškolių giminei. Klasicistinių bruožų dvaro rūmai, statyti 1898 m. vis dar autentiški, pamažu prikeliami naujam gyvenimui. Išlikę dvaro rūmai, ledainės pastatas, nedidelis parkas, link rūmų veda senų liepų alėja. Didieji dvaro ūkiniai pastatai sudegė per karą. Dvaro rūmuose yra daug išlikusių autentiškų elementų: laiptai, durys, unikalios langinės, krosnys. Tarybiniais metais dvare veikė Žemės ūkio mechanizavimo mokykla, buvo įkurti senelių namai, kolūkių vaikų lopšelis – darželis, valgykla, verslų cechas. Paskutiniaisiais metais mažai perstatytame dvare laikyti grūdai. 2005 m. dvarą įsigijo nauji šeimininkai. Šiandien Jakiškių dvaras – privatus valstybės saugomas kultūros objektas (unik. kodas 132). Jakiškių dvaro sodybą žino daugelis menininkų, kuriuos nerestauruotas, romantika dvelkiantis statinys įkvepia kūrybai ir saviraiškos ieškojimams bei atradimams. Kultūros centru tampančiame dvare kasmet vyksta Žiemgalos dailininkų plenerai, džiazo projektai bei koncertai, čia neretai atvažiuoja poetai ir fotografai, meniškose nuotraukose įsiamžinti norintys jaunavedžiai.

Iki **Gataučių** lieka tik 3 kilometrai!

Buen Camino!

NUORODOS

<http://www.joniskis.lt>

<http://joniskiokrepsiniomuziejus.lt/>

<http://joniskiomuziejus.lt/>

<http://www.jesuit.lt/sv-ignacas-lojola>

<https://jakiskiudvaras.lt/>

<http://www.sunnynights.lt>